

Olvasókör mesterlegényeknek

A szabadságharcot megelőző reformkorban egymás után létesítette a köznevelésügyi miniszter a megyei olvasó kabineteket. Ebben a korban egy újszerű lehetőség is felvetődött. Nem volna-e helyénvaló a céhbeli mesterlegények részére olvasóköröket — azaz a korabeli szóhasználat szerint: kaszinókat — létrehozni? Klubszerűen kialakított helyiségeket képzeltek el, melyekben könyvtár, folyóiratok, szaklapok álltak volna a látogatók rendelkezésére. Ezeknek az elgondolásoknak azért van különösebb jelentőségük, mert a korabeli mesterlegény-réteg (akik nem okvetlenül voltak fiatalok), a később kialakuló munkásosztály magjának tekinthető.

A céhek helyiségeiben működő olvasókörök ötletét *Udvardy Cserna János* mérnök, az Akadémia levelező tagja vetette fel 1838-ban. Erdemesnek látszik néhány sort idézni a jóindulatú javaslattevő elképzeléseiből. A korabeli mesterlegényeket az iszákosságtól kívánta elvonni, az ivás helyett az önművelés lehetőségét ajánlotta nekik:

„Kortsmára menni, becsületes mesterlegénynek rút dolog: — mennyivel hasznosabb volna, minden czéhnek egy kis casinót tartani, s abba költségen, szüksé-

ges kézi könyveket, rajzolatokat szerezni, s üres órákban, ha bár egy pohár bor mellett is oktató olvasással tölteni a drága időt? Valóban, még az ifjúság a műveltségét és maga tökéletesítését el nem kezdi: addig rationabilis mesteremberekről nem is álmodhatunk.”

Ezután *Udvardy Cserna János* lelkes hangú felhívásban ösztökélte olvasásra a mesterlegényeket:

„Műveltségünkkel használunk hazánknak, polgártársainknak, de legtöbbet minnen magunknak. Ezért nem is lehet semmi kétséget és fáradságot sokallanunk, nem lehet eléggé minden alkalmat megragadnunk, mellyel műveltségünknek legkisebb részét is előmozdít-hatjuk. Ennek leghatalmasabb eszköze a szüntelen olvasás. Olvass tehát szegény ifjú minden jó könyvet, minden jó lapokat, és ha legkisebb üres időd van is, ne tékozzd azt hiúságra, hanem használj olvasásra, — óriási bölcs lesz belőled, s meg köszönöd tanácsomat.”

Udvardy Cserna figyelemreméltó terve a céhek mellett működő kaszinókról, továbbképzést, szórakozást szolgáló olvasókörökről a „Hétlapok Műtudomány és Egyéb Hasznos Ismeretek Terjesztésére” című hetilapban jelent meg. A folyóiratot a reformkori közművelődési kérdésekkel és a magyar kézműves-réteg műveltségének emelésével egyébként is sokat foglalkozó *Joó János* szerkesztette, aki egy ideig maga is könyvtárosa volt az egri kaszinónak. A lapot Egerben adta ki „a honi műszorgalom előmozdítására”. Voltaképpen *Joó János* „Hétlapok”-ját tekinthetjük az első ipari-műszaki folyóiratnak Magyarországon, minden számához ipari mintalapokat, műszaki rajzokat mellékeltek.

Joó céljának tekintette „a mesterségek tökéletesedését, és kézművesek művelődését egy alkalmas folyóirattal elősegíteni”. Aligha lehetett véletlen, hogy éppen a „Hétlapok”-ban látott napvilágot *Udvardy Cserna János*nak ez az előremutató kezdeményezése.

A magyar közművelődés és ipari fejlődés nagy kárára, félévi megjelenés után a szerkesztő kénytelen volt beszüntetni a „Hétlapok” kiadását részben anyagi okok, másrészt a kellő érdeklődés hiánya miatt.

Batári Gyula

